

Výročná správa za rok 2008

MK - 1772/2009 - 102/1133

Organizácia: Ústav pre vzťahy štátu a cirkví
Rezort: Ministerstvo kultúry SR
Typ hospodárenia: príspevková organizácia

Miesto konania verejného odpočtu: Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, Jakubovo námestie,
Bratislava, 4. poschodie, číslo dverí 401

Čas konania verejného odpočtu: 28. máj 2009 o 11.00 hodine

Výročná správa je na internetovej stránke MK SR:

www.culture.gov.sk/odpocety/odpocety08/odpocety.html

Výročná správa je na internetovej stránke organizácie: www.duch.sk

OBSAH

		strana
1.	Identifikácia organizácie	3
2.	Poslanie a strednodobý výhľad organizácie	4
3.	Kontrakt organizácie s ústredným orgánom a jeho plnenie	7
4.	Činnosti/produkty organizácie a ich náklady	8
5.	Rozpočet organizácie	19
6.	Personálne otázky	20
7.	Ciele a prehľad ich plnenia	21
8.	Hodnotenie a analýza vývoja organizácie v roku 2008	21
9.	Hlavné skupiny užívateľov výstupov organizácie	22

1. Identifikácia organizácie

Názov: Ústav pre vzťahy štátu a cirkví

Sídlo: Jakubovo nám. 12, Bratislava

Telefón: +421-2-52 73 32 36 –7, 52 92 04 08

Fax: +421-2-52 73 32 36

e-mail: uvsc@duch.sk

adresa internetovej stránky organizácie: www.duch.sk

Rezort: Ministerstvo kultúry SR

Forma hospodárenia: príspevková organizácia

Riaditeľka: ThLic. Michaela Moravčíková

Členovia vedenia: Mgr. Lucia Grešková, zástupkyňa riaditeľky

Hlavné činnosti:

Výskumná, informačná, dokumentačná, analytická, konzultačná, prednášková a edičná činnosť v oblasti tradičnej a netradičnej religiozity. V rámci svojej pôsobnosti Ústav pre vzťahy štátu a cirkví:

- realizuje interdisciplinárny analytický a komparatívny výskum religiozity, cirkví a náboženských spoločností, náboženských filozofií, kvázináboženských fenoménov a vzťahov štátu a cirkví,
- vykonáva odborné a konzultačné činnosti pre ústredné orgány štátnej správy, najmä pre zriaďovateľa, orgány štátnej správy a ďalšie inštitúcie,
- organizuje vedecké, informačné, odborné a vzdelávacie aktivity a podujatia súvisiace s predmetom svojej činnosti; organizuje a podieľa sa na realizácii konferencií, seminárov, kolokvií a individuálnych stretnutí s domácimi i zahraničnými odborníkmi,
- nadväzuje priame vzťahy v oblasti svojej činnosti so subjektmi doma i v zahraničí a vstupuje do medzinárodných združení a projektov, spolupracuje s domácimi štátnymi, cirkevnými, vedeckými, kultúrnymi, vzdelávacími ustanovizňami a občianskymi združeniami i zahraničnými inštitúciami zaoberajúcimi sa predmetnou problematikou,
- venuje sa psychologicko-poradenskej činnosti pre jednotlivcov, resp. ich rodinných príslušníkov v prípadoch negatívneho pôsobenia náboženských spoločností,
- zhromažďuje informácie v skúmanej oblasti, sprístupňuje a šíri vedecké poznatky; sústreďuje odbornú literatúru, tlač, realizuje monitoring informácií v predmetnej oblasti, analyzuje ich a výsledky sprístupňuje odbornej i laickej verejnosti,
- prezentuje výsledky svojej práce prostredníctvom edičnej, vydavateľskej a propagačnej činnosti, vydáva odborné publikácie venované domácej a zahraničnej religiozite vo forme letákov, zborníkov, monografií.

2. Poslanie a strednodobý výhľad organizácie

Poslanie organizácie

Ústav pre vzťahy štátu a cirkví (ďalej aj ÚVŠC) sa zaoberá interdisciplinárnym výskumom vzťahov štátu a cirkví. Jeho poslaním je informačnou, dokumentačnou, výskumnou, odbornou-poradenskou, edičnou a organizačnou činnosťou prispievať k pozitívnemu a dynamickému rozvoju vzťahov medzi štátom a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami i neregistrovanými náboženskými spoločenstvami v Slovenskej republike. ÚVŠC je jedinou štátnou, konfesiónálne neutrálnou inštitúciou v Slovenskej republike, ktorá sa špecializuje na predmetnú oblasť – sústreďuje odbornú literatúru a tlač, vydáva odborné publikácie, organizuje, resp. spolupodieľa sa na realizácii odborných podujatí, spolupracuje s domácimi i zahraničnými inštitúciami, vykonáva odborné konzultačné činnosti. Tieto aktivity sú navzájom prepojené a ich výkon nemôže v plnej miere zabezpečiť iná ako štátna inštitúcia, keďže na ich realizáciu je potrebná organizačná, expertná, štatistická, dokumentačná a vydavateľská účasť štátu.

Religiozita ako ustavične sa vyvíjajúci fenomén si vyžaduje sústavné a komplexné štúdium a zo strany štátu i vytváranie koordinačných mechanizmov. ÚVŠC svoje poslanie realizuje na základe kontraktu uzatvoreného s MK SR, výskumného programu a ďalších pokynov zriaďovateľa prostredníctvom cirkevného odboru MK SR v súvislosti s aktuálnymi potrebami spoločenskej praxe pri výkone cirkevnej politiky, ako aj v súlade s ďalšími požiadavkami ÚOŠS, prostredníctvom zriaďovateľa alebo priamo, ako aj v súlade s potrebami ďalších štátnych a verejných inštitúcií, ako aj klientov a občanov, ktorí sa na ÚVŠC obracajú.

Strednodobý výhľad organizácie

V roku 2009 sa ústav zameria na realizáciu činností, na ktoré uzavrel kontrakt so svojím zriaďovateľom:

Výskum religiozity

Výskum religiozity je základný výskum, ktorého podstatnou súčasťou je monitorovanie religiozity v spoločnosti, zber, sumarizácia a sprístupnenie základných informácií o registrovaných a neregistrovaných náboženských spoločenstvách v SR a výskum implicitnej náboženskosti. Ide o dlhodobý výskum religiozity vo svete s dôrazom na problematiku náboženskej slobody, náboženských menšín, právneho statusu a registrácie cirkví a náboženských spoločností, ľudských práv a pôsobenia cirkví v spoločnosti, ako aj vznik a pôsobenie nových náboženských hnutí v SR. V rámci analýzy pôsobenia náboženských smerov na Slovensku sa dôraz kladie najmä na štúdium spoločensky nebezpečných fenoménov, ochrany jednotlivca, rodiny a spoločnosti, na metodiku preventívnej činnosti a samotnú prevenciu, s čím súvisí informačná a konzultačná činnosť pre zainteresovanú odbornú i širokú verejnosť a psychologicko-poradenská činnosť pre jednotlivcov v prípadoch negatívneho pôsobenia náboženských skupín, resp. pre ich rodinných príslušníkov. Výstupom sú štúdie o vybraných aspektoch religiozity, poradenská a prednášková činnosť, sprevádzanie, tvorba odborných posudkov. Na základe konkrétnych potrieb MK SR a MV SR sa budú vypracúvať posudky v súvislosti s uplatňovaním práva na združovanie občanov v zmysle platnej legislatívy.

Štatistické zisťovanie o cirkvách a náboženských spoločnostiach – ÚVŠC bude pokračovať v zbere údajov prostredníctvom štatistického výkazu KULT 15-01 v zmysle platnej legislatívy a pokynov MK SR, oslovovať spravodajské jednotky, metodicky ich usmerňovať, vyhodnocovať štatistické výkazy a predkladať návrhy na optimalizáciu metodiky.

Náboženský extrémizmus a terorizmus – zvláštna pozornosť bude venovaná úlohám vyplývajúcim z Národného akčného boja proti terorizmu, Koncepcie boja proti extrémizmu, Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie, ktoré v rámci úloh rezortu kultúry rieši ÚVŠC. Štúdium medzináboženského dialógu ako odpovede na náboženský extrémizmus v spolupráci s jednotlivými cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Bude pokračovať činnosť zameraná na východiská pre prevenciu a predchádzanie nábožensky motivovaným extrémistickým činom, štúdium náboženskej extrémistickej scény v SR i zahraničí a implikácie pre Slovensko. ÚVŠC bude pokračovať v systematickom vzdelávaní pracovníkov zainteresovaných subjektov v oblasti prevencie, zabezpečovaním odbornej poradenskej a konzultačnej činnosti pre orgány štátnej správy a ďalšie inštitúcie v otázkach súvisiacich s extrémizmom s náboženskými prvkami, antisemitizmom a xenofóbiou. Ťažisko bude spočívať v spolupráci s PPZ SR a MV SR.

Odborná spolupráca

Rozvíjanie odbornej spolupráce, najmä prostredníctvom vedeckej činnosti, na národnej i medzinárodnej úrovni s odborníkmi a inštitúciami relevantného zamerania: získavanie informácií, aktuálnych poznatkov, skúseností, kontaktov v zahraničí, odborné konzultácie, organizácia prednášok, seminárov, kolokvií a konferencií s účasťou odborníkov zo SR i zahraničia, prezentácia výskumu v príslušnej oblasti na medzinárodných a domácich fórach a odborných podujatiach, plnenie záväzkov plynúcich z členstva v medzinárodných vedeckých organizáciách a práca v medzinárodných projektoch, odborné príspevky zahraničných expertov v našich publikáciách a práce našich pracovníkov v domácich a zahraničných periodikách a publikáciách. Prijatia zahraničných hostí v rámci domácich podujatí, tlmočenie a preklady, súvisiaca korešpondencia.

Transnárodné dedičstvo – nadviazanie dlhodobej spolupráce s Ministerstvom kultúry Francúzskej republiky a vytvorenie spoločného projektu, zameraného na transnárodné dedičstvo a rómsku menšinu. Výmena skúseností, informácií z oblasti duchovného dedičstva a hľadanie možného spôsobu spoločného riešenia tejto problematiky v rámci transnárodného priestoru.

V rámci štúdia multikulturality a multireligiozity v globalizovanom svete organizovanie pravidelných seminárov určených pre odbornú aj širokú verejnosť pod názvom *Bratislavské dialógy o náboženstve*. Prezentácia vedená formou predstavenia problematiky, spoločenstva, spojená s moderovaným dialógom s účastníkmi. Seminár tak môže napomôcť lepšej informovanosti verejnosti v oblasti náboženských hnutí a prispieť k medzináboženskému dialógu.

Cirkvi a riešenie sociálnych problémov – sociálna činnosť cirkví a náboženských spoločností je po roku 1989 významným prvkom pri riešení závažných problémov slovenskej spoločnosti. Cieľom je nájsť také mechanizmy podpory (predovšetkým zo strany štátu), takých charitatívnych, pastoračných aj iných aktivít cirkví a náboženských spoločností, ktoré napomôžu riešenie sociálnych problémov slovenskej spoločnosti. Nachádzanie oblastí a postupov, kde je činnosť cirkví a

náboženských spoločností pre špecifickosť prostredia efektívnejšia ako činnosť iných subjektov (štátnych, mimovládnych a pod.). Zvláštna pozornosť bude naďalej venovaná náboženskosti Rómov a problematike pastorácie rómskeho obyvateľstva.

Analýza vzťahov štátu a cirkví

Ide o základný a aplikovaný výskum, zameraný na vývoj vzťahov štátu a cirkví v SR a vo svete, najmä v oblasti, bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov medzi štátmi a cirkvami, registrácie cirkví a náboženských spoločností ako špecifického nástroja štátov pri uplatňovaní cirkevnej politiky, ekonomického zabezpečenia cirkví a stavu reštitúcií cirkevného majetku, najmä v súvislosti s podporou cirkví a náboženských spoločností zo štátneho rozpočtu. Výskum bude zameraný na ekonomické, právne, politické, bezpečnostné i spoločenské aspekty vzťahu štátu a cirkví v SR a vo svete. Súčasťou vytvorenia si celkového obrazu je monitoring cirkevno-politických udalostí za uplynulý rok a zostavenie ich prehľadu (súčasť ročenky), dokumentácia (formou fotokópií, anotácií, rešerší, prekladov), budovanie odbornej knižnice, komparatívny výskum, reflexia pôsobenia registrovaných cirkví a náboženských spoločností najmä v SR.

Získavanie relevantných informácií pre posudzovanie verejných úloh náboženstiev a vytváranie právnych rámcov pôsobenia náboženstiev v spoločnosti. Odborné analýzy variantov súčasnej cirkevnej politiky i jej trendov v SR, v európskych krajinách a vo svete môžu slúžiť ako podklad pre výkon štátnej cirkevnej politiky v SR – pri tvorbe legislatívnych noriem a komparácie so zahraničím.

Príprava analytického materiálu, mapujúceho a hodnotiaceho proces reštitúcií z hľadiska občianskeho a cirkevného práva a objasnenie problematiky majetku cirkví. Analýza a spracovanie zmluvných dokumentov medzi SR, Svätou stolicou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Vytvorenie podkladového materiálu pre rozhodovanie v rámci prípravy nových právnych noriem upravujúcich ekonomické zabezpečenie cirkví a náboženských spoločností.

V roku 2009 plánujeme realizovať tieto prioritné projekty:

Pastorácia Rómov (Hľadanie rómskeho Boha) – zborník príspevkov z rovnomenného medzinárodného odborného seminára,

Náboženské korene pravicového extrémizmu – odborný seminár,

Nebezpečné spoločenstvá, rodina, škola a štát – zborník prednášok,

Clara pacta – boni amici: zmluvné vzťahy medzi štátom a cirkvami – odborné podujatie a publikácia,

Financovanie cirkví a náboženských spoločností v 21. storočí – medzinárodná odborná konferencia.

V strednodobom výhľade sa ÚVŠC bude naďalej venovať úlohám predloženým zriaďovateľom (zmluvná základňa SR s cirkvami a náboženskými spoločnosťami, problematika financovania cirkví a reštitúcií cirkevného majetku, vývoj štátno-cirkevných vzťahov v postkomunistických krajinách a krajinách EÚ, aktivita cirkví a náboženských spoločností vo verejnom sektore, islam, sekularizmus). Sledujeme problematiku novej a netradičnej religiozity a kvázireligiozity v SR a zahraničí, nábožensky a národnostne motivovaného extrémizmu. V najbližšom čase budeme venovať zvýšenú pozornosť formovaniu štátno-cirkevných systémov v Európe a vo svete pod vplyvom globalizačných faktorov (multikultúrne a relativizačné tendencie a ich protipóly) a úlohám náboženstva v medzinárodných vzťahoch.

3. Kontrakt organizácie s ústredným orgánom a jeho plnenie

Ústav pre vzťahy štátu a cirkví uzavrel s Ministerstvom kultúry SR, v zmysle uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 1067 zo dňa 20. 12. 2000, Kontrakt na rok 2008 č. MK-818/2007-102/18217. Kontrakt je uverejnený na internetovej adrese <http://www.culture.gov.sk/uploads/CK/HX/CKHXHXkLPYL-iDQcXWr0Tw/uvsc.pdf>. Bol uzatvorený na obdobie 1. 1. – 31. 12. 2008 na činnosti uvedené v tabuľke (konkrétne aktivity, ktoré v rámci jednotlivých úloh pracovníci vykonávali, sú rozpracované v časti 4):

(v tis. Sk)

Názov kontraktu	Kontraktovaná suma	Skutočnosť
Špecifikovaná činnosť v tom:	3 778	3726
výskum religiozity	1 511	1491
odborná spolupráca	756	744
analýza vzťahov štátu a cirkví	1 511	1491

Výdavky na jednotlivé činnosti kontraktu v porovnaní s plánom na rok 2008 sú znížené, lebo mzdy a odvody do poisťovní za mesiac december 2008 boli realizované až v januári 2009.

Skutočné výdavky na kontrakt spolu predstavujú čiastku 3726 tis. Sk.

Z hľadiska objektívneho posúdenia čerpania výdavkov na kontrakt treba uviesť aj príjmy z predaja neperiodických publikácií, v celkovej sume 60 tis. Sk.

Môžeme konštatovať, že úlohy zadané kontraktom boli realizované v stanovenom čase a na primeranej kvalitatívnej úrovni.

4. Činnosti/produkty organizácie a ich náklady

ÚVŠC vykonával v roku 2008 činnosti vyplývajúce z jeho štatútu, na základe kontraktu č. MK-818/2007-102/18217, uzatvoreného s MK SR na rok 2008, ako aj v rámci schválených prioritných projektov na rok 2008 a v súlade s Výskumným programom na rok 2008 .

Tabuľka č. 4.1

(v tis. Sk)

Činnosti/produkty organizácie:	Náklady* na činnosť/produkty celkom	Náklady kryté z:		
		bežného transferu	tržieb a výnosov	iných zdrojov **
a	1	2	3	4
výskum religiozity	1453	1429	24	
odborná spolupráca	727	715	12	
analýza vzťahov štátu a cirkví	1453	1429	24	
SPOLU	3633	3573	60	

Pozn.: *Náklady na činnosti/produkty v sebe zahŕňajú priame a nepriame náklady celkom. Náklady na jednotlivé činnosti/produkty boli rozdelené týmto spôsobom: podľa skúseností z minulých rokov sa používa percentuálny odhad na jednotlivé činnosti.

**Iné zdroje – prijaté od iných subjektov, formou daru alebo grantu.

Stála činnosť

VÝSKUM RELIGIOZITY

Špecifikácia činnosti:

Výskum religiozity je základný výskum, ktorého podstatnou súčasťou je monitorovanie religiozity v spoločnosti, zber, sumarizácia a sprístupnenie základných informácií o registrovaných a neregistrovaných náboženských spoločenstvách v SR a výskum implicitnej religiozity. V rámci analýzy pôsobenia náboženských smerov na Slovensku sa dôraz kladie najmä na štúdium spoločensky nebezpečných fenoménov, ochrany jednotlivca, rodiny a spoločnosti, na metodiku preventívnej činnosti a samotnú prevenciu, s čím súvisí informačná a konzultačná činnosť pre zainteresovanú odbornú i širokú verejnosť a poradenská činnosť pre klientov v súvislosti s negatívnym pôsobením náboženských skupín. Výstupom sú štúdie o vybraných aspektoch religiozity, konkrétna poradenská a prednášková činnosť, sprevádzanie, tvorba posudkov podľa aktuálnych potrieb. Súčasťou vytvorenia celkového obrazu je monitoring cirkevnopolitických udalostí v SR a vo svete, zostavenie ich prehľadu, reflexia pôsobenia registrovaných cirkví a náboženských spoločností v SR i zahraničí (súčasť ročenky).

Aktuálnej orientácii v oblasti pôsobenia cirkví a náboženských spoločností v spoločnosti slúži monitoring ako východisko dokumentačnej činnosti. Priebežne monitorujeme predplatené i bezplatne odoberané periodiká (15 slovenských a 17 zahraničných titulov), elektronické správy (3 slovenské a 5 zahraničných elektronických servisov + internet), ako aj podujatia cirkví a náboženských spoločenstiev. Získané dáta priebežne vyhodnocujeme a sumarizujeme v papierovej, resp. elektronickej forme a slúžia ako podklad pre ďalšie odborné činnosti: vypracúvanie analýz, odborných článkov, posudkov, stanovísk, odpovedí v rámci poskytovania informácií, konzultácií poskytovaných odbornej i širšej verejnosti, zostavenie prehľadu cirkevnopolitických udalostí roka atď.

V súlade so zákonom č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám sme v roku 2008 vybavili spolu 50 ústnych a písomných žiadostí, v zákonnej lehote, bezplatne. Poskytovali sme odborné konzultácie a poradenské služby, predovšetkým v oblasti pôsobenia nových náboženských smerov, ako aj konkrétnu a účinnú pomoc osobám, ktoré majú problémy alebo sa cítia byť poškodené niektorými náboženskými spoločenstvami, resp. manipulatívnym pôsobením v náboženskom prostredí; poskytovali sme konzultácie študentom pri písaní graduačných prác (ročne sa nás obráti priemerne 20 – 30 študentov), vypracúvali sme posudky pre inštitúcie pracujúce s mládežou, informácie a stanoviská pre médiá, policajný zbor i ďalšie inštitúcie a fyzické osoby.

V roku 2008 sa výskum zameriaval na tieto témy:

Štatistické zisťovanie o cirkvách a náboženských spoločnostiach

Je súčasťou Programu štátnych štatistických zisťovaní SR: zber údajov prostredníctvom štatistického výkazu KULT 15-01 o cirkvách a náboženských spoločnostiach sa vykonáva na základe poverenia MK SR v spolupráci s Odborom informatiky MK SR. Ročný štatistický výkaz o cirkvi a náboženskej spoločnosti za rok 2007 sme zaslali 27 spravodajským jednotkám. Po zhromaždení a spracovaní vyplnených výkazov boli vyhodnotené, odborne komentované a postúpené na ďalšie spracovanie Štatistickému úradu SR prostredníctvom MK SR.

Náboženský extrémizmus a terorizmus

Zvláštna pozornosť sa venuje úlohám vyplývajúcim z Národného akčného boja proti terorizmu, Koncepcie boja proti extrémizmu, Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie, ktoré v rámci úloh rezortu kultúry rieši ÚVŠC. Pokračuje činnosť zameraná na východiská prevencie a predchádzanie nábožensky motivovaným extrémistickým činom, štúdiom náboženskej extrémistickej scény v SR i zahraničí a implikácie pre Slovensko. Ťažisko spočíva v spolupráci s PPZ SR a MV SR pri riešení konkrétnych prípadov, vzdelávaní vyšetrovateľov, ako aj v činnosti zameranej na prevenciu. Pri štúdiu medzináboženského dialógu ako odpovede na náboženský extrémizmus spolupracujeme s cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

Riaditeľka je členkou riešiteľského kolektívu projektu Prezídia PZ SR, zameraného na boj proti terorizmu. Zástupkyňa riaditeľky sa ako riadne menovaná členka zúčastňovala na práci multidisciplinárnej integrovanej skupiny odborníkov pri MV SR, zameranej na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu.

Nová a netradičná religiozita a kvázireligiozita

Zber materiálov pre vypracovanie a aktualizáciu komplexnej informácie o súčasnej duchovnej scéne na Slovensku.

Vzhľadom na spoločenské potreby a bezpečnosť sa pozornosť venuje hnutiam, ktoré sa prostredníctvom alternatívnych edukačných metód usilujú preniknúť do sústavy škôl v SR (napr. Rodová škola). Práve tejto snahe nebezpečných sektárskych spoločenstiev prenikať do edukačných systémov prostredníctvom alternatívneho vzdelávania bol venovaný odborný seminár *Nebezpečné spoločenstvá, rodina, škola a štát*, ktorý sme usporiadali 12. novembra 2008 v ÚZ MK SR na Bielej ulici v Bratislave. Oslovili sme relevantné inštitúcie a kompetentných odborníkov – psychologov, pedagógov, duchovných, sociálnych a osvetových pracovníkov a príslušníkov policajného zboru – a prizvali ich k aktívnej účasti na tomto podujatí, ktorého cieľom bolo poskytnúť priestor pre vzájomnú výmenu skúseností. Výstupom

z konferencie bude zborník štúdií, ktorý plánujeme vydať v roku 2009 v rámci prioritných projektov.

ÚVŠC má v trvalej ponuke prednášky pre základné, stredné školy i vysoké školy, PZ SR a ďalšie inštitúcie: v roku 2008 sme uskutočnili tri odborné prednášky v rámci seminárov pre učiteľov občianskej výchovy a dejepisu na II. stupni ZŠ v Trenčíne, jedna prednáška pre študentov v Galante, v spolupráci s Okresnou knižnicou v Galante.

Dňa 2. októbra 2008 sme v ÚZ MK SR na Bielej ulici v Bratislave usporiadali odborný seminár, na ktorom prezentovali odborné prednášky výskumní pracovníci nášho partnerského Ústavu pre výskum cirkví z fínskeho Tampere: *Náboženstvo vo Fínsku* (Kimmo Kääriäinen, riaditeľ ústavu) a *Náboženské menšiny vo Fínsku* (Kimmo Ketola).

V spolupráci s cirkevným odborom Ministerstva kultúry SR sme 15. októbra 2008 usporiadali odborný seminár *Pastorácia Rómov (Hľadanie rómskeho Boha)* v ÚZ MK SR na Bielej ulici v Bratislave. Hlavnou náplňou seminára bolo jednak poukázať na možnosti a problémy nielen duchovenského pôsobenia cirkví a náboženských spoločností medzi rómskym etnikom a jednak hľadať také mechanizmy štátnej podpory pastoračných a charitatívnych aktivít cirkví a náboženských spoločností, ktoré napomôžu duchovné pozdvihnutie a kultiváciu života Rómov a prispejú k riešeniu rómskej otázky na Slovensku. Na seminári sa zúčastnili zástupcovia väčšiny registrovaných cirkví v SR, Ministerstva kultúry SR, Ministerstva kultúry Francúzskej republiky a Úradu splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity.

V zmysle článku 11 Rezolúcie Rady Európy č. 1412 o zriadení inštitúcií poskytujúcich informačné a poradenské aktivity v oblasti novej religiozity, ako aj rezolúcie EÚ o kultoch, je našou stálou úlohou zhromažďovať a analyzovať objektívne informácie (získané z printových a elektronických médií, ale aj z informačných tlačovín a webových stránok nových a neregistrovaných náboženských spoločenstiev, z návštev ich podujatí či osobného kontaktu s ich predstaviteľmi, a v neposlednom rade z kontaktov s partnerskými subjektmi v SR i v zahraničí) a sprístupňovať ich formou vzdelávania, konzultácií a poradenstva pre verejnosť, ako aj prostredníctvom našej webovej stránky a médií. Osobne, telefonicky alebo písomne (najmä elektronickou poštou) sa na nás v roku 2008 obrátilo približne 50 klientov, hľadajúcich riešenie problémových situácií, ako aj žiadateľov o informácie orientačného charakteru.

ÚVŠC má vo svojom sídle v ponuke na predaj vlastné odborné publikácie, vrátane zborníkov z našich odborných konferencií, ktoré sú venované aj problematike nových a netradičných náboženských i kvázináboženských smerov (napr. Nová religiozita, Satanizmus, Islam v súvislostiach, Fenomén duchovného vodcu, Alternatívy v myslení, vo vede a náboženstve, Náboženská skupina ako potenciálny zdroj závislosti, Úloha posvätných textov v žitom náboženstve, Európa a nové náboženské hnutia I a II, Moderné náboženstvo I a II, Alternatívne liečebné metódy s presahmi do náboženstiev, New Age, Satanizmus – nebezpečenstvo sektárskeho zneužitia a ďalšie).

V prvom polroku sme vydali (zostavili, redakčne spracovali a pripravili do tlače) *Ročenku Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví 2007*, ktorá prezentuje skrátenú verziu výročnej správy ÚVŠC 2007, prehľad cirkevnepolitických udalostí roka 2007 a odborné príspevky na aktuálne témy, ako napr.: náboženstvo a politika; problém hodnotových zmien v súčasnej spoločnosti; konfesiónálne školstvo na Slovensku; právne postavenie cirkví v školstve, resp. v oblasti pracovného práva; ruská

náboženská filozofia a západoeurópska fenomenológia; islamský terorizmus a problémy regionálnej bezpečnosti; aktivity MINAB vo Veľkej Británii a ďalšie.

Ďalšiemu odbornému vzdelávaniu pracovníkov slúži systematicky budovaná príručná odborná knižnica ÚVŠC. K 31. decembru 2008 bolo evidovaných 2049 titulov. Prostredníctvom zahraničných pracovných ciest a distribučných sietí pracovníci ÚVŠC priebežne dopĺňajú knižný fond ÚVŠC aj o zahraničné tituly, predovšetkým v anglickom, francúzskom a ruskom jazyku.

Náklady: 1453 tis. Sk

ODBORNÁ SPOLUPRÁCA

Špecifikácia činnosti:

Odborná spolupráca sa rozvíja najmä prostredníctvom vedeckej činnosti, na národnej i medzinárodnej úrovni, v spolupráci s odborníkmi a inštitúciami relevantného zamerania: získavanie informácií a kontaktov doma i v zahraničí, odborné konzultácie, organizácia prednášok, seminárov, kolokvií a konferencií s účasťou expertov zo SR i zahraničia, plnenie záväzkov plynúcich z nášho členstva v medzinárodných organizáciách a práca v medzinárodných projektoch, prezentácia výskumu v príslušnej oblasti na medzinárodných fórach a odborných podujatiach, odborné príspevky zahraničných expertov v domácich publikáciách. Realizujú sa prijatia zahraničných hostí individuálne alebo v rámci domácich podujatí. Podľa aktuálnych potrieb vykonávame alebo zabezpečujeme tlmočenie a preklady, vybavujeme súvisiacu korešpondenciu.

V roku 2008 sme plnili úlohy súvisiace so stanovenými hlavnými témami odbornej činnosti:

Cirkvi a riešenie sociálnych problémov

Sociálna činnosť cirkví a NS je po roku 1989 významným faktorom pri riešení závažných problémov slovenskej spoločnosti, a preto treba hľadať účinné a adresné štátne mechanizmy jej podpory (s týmto cieľom sme usporiadali vyššie spomenutý odborný seminár *Pastorácia Rómov*).

Ženy a náboženstvá

Zvláštna pozornosť sa venuje aj problematike feminizácie chudoby a feminizácie špecifických sociálnych problémov v konotácii s religiozitou a činnosťou cirkví a náboženských spoločností. Trojročný projekt *Ženy a náboženstvá* ponúka analýzu postavenia žien v jednotlivých náboženstvách a súčasné trendy v zmene ich postavenia v rôznych tradíciách, mapuje špecifické prístupy k náboženstvám z hľadiska ich vzťahu k ženám, sleduje doktríny a prax týkajúce sa žien, reálny i proklamovaný vzťah k ženám v prítomnosti a minulosti s prihliadnutím na konkrétne prípady. Projekt má byť príspevkom k úsiliu o odstránenie násilia páchaného na ženách a diskriminácie žien na najrôznejších úrovniach spoločenského života a poukázaním na špecifiká (negatíva a pozitíva) v rôznych náboženských tradíciách. Výstupmi projektu sú dve nadväzujúce publikácie v slovensko-anglickej mutácii: prvý zväzok *Ženy a náboženstvá/ Women and Religions*, vydaný v roku 2007 – interný projekt ÚVŠC z rokov 2006 – 2007, a druhý zväzok *Ženy a náboženstvá II/ Women and Religions II.*, vydaný v roku 2008 – prioritný projekt roka 2008. Podarilo sa nám pre projekt získať relevantných odborníkov v oblasti špecifického prístupu k ženám, ktorí nám poskytli hodnotné štúdie bez nároku na honorár; zabezpečili sme ich preklad a redakčné spracovanie textov do tlače. Oba zväzky horizontálne rozširujú

diskusiu o postavení žien v hlavných náboženských tradíciách hinduizmu, buddhizmu, judaizmu, kresťanstva a islamu, nevynímajúc africké, afroamerické, šintoistické či bahájske náboženské tradície. Vertikálne prepájajú históriu so súčasnosťou. Výskum o ženách často vychádza z deskripcie; feministické analýzy zase stavajú vzťah ženy a náboženstva do kritickéj pozície: oba prístupy, opis a kritika, vytvárajú želaný súlad.

Islamské náboženstvo a jeho vzťah k demokratickým hodnotám západnej spoločnosti

V rámci štúdia multikulturality a multireligiozity v globalizovanom svete venujeme zvýšenú pozornosť islamu – v roku 2008 predovšetkým islamskému náboženstvu na Slovensku a islamu v rámci slovenského edukačného systému. Participujeme na medzinárodnom projekte Viedenskej univerzity *Islamic Education in Europe – the Austrian Model* (Islamské vzdelávanie v Európe – rakúsky model). Projekt pokračuje aj v roku 2009. Zúčastnili sme sa na multikultúrnom večere *Tolerantní, netolerantní – islam a my*, ktorý usporiadalo OZ Človek v ohrození 22. 5. 2008 v Bratislave v rámci Roka interkultúrneho dialógu.

V roku 2008 sme naďalej spolupracovali s orgánmi štátnej a verejnej správy, najmä so zriaďovateľom, MK SR (už spomenutý odborný seminár *Pastorácia Rómov*; výmena informácií, podnety do pripomienkového konania, vypracúvanie podkladov a stanovísk), MV SR (posudzovanie žiadostí o registráciu občianskych združení na základe zákona č. 192/1992 Zb.); MZV SR (odborné stanoviská na vyžiadanie), univerzitnými a vedeckými pracoviskami, policajným zborom, printovými i elektronickými médiami a ďalšími subjektmi súvisiaceho či príbuzného zamerania na národnej i medzinárodnej úrovni. Naďalej sme spolupracovali s Ekumenickou spoločnosťou pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR, Centrom pre štúdium siekt, resp. redakciou časopisu *Rozmer*, s Centrom prevencie v oblasti siekt OZ INTEGRA v Banskej Bystrici a zastupiteľskými úradmi v SR (najmä Francúzskej republiky, USA, Dánska a Japonska) a ďalšími inštitúciami.

Medzinárodná spolupráca v oblasti cirkví, nových náboženských hnutí a súvisiacej problematiky pokračovala na báze výmeny informácií, ako aj participácie na edičných projektoch ústavu s partnerskými organizáciami a inštitúciami v zahraničí (spolu 38), ku ktorým v roku 2008 pribudli:

- Representation of the Church of Greece to EU, Brusel (Belgicko),
- Faculty of Social Theology, Department of Religious Studies, Philosophy and Sociology, Athens University, Atény (Grécko),
- Moscow State Law Academy, Moskva (Rusko),
- Jesuit European Office, Brusel (Belgicko),
- University Institute for Migrations Studies, Univesidad Ponticia Comillas, Madrid (Španielsko).

Spolupráca ÚVŠC sa rozvíjala najmä v týchto medzinárodných vedeckých organizáciách zameraných na štúdium náboženstva:

- **C.I.A.O.S.N.** (Informačné a poradenské centrum pre problematiku škodlivých sektárskych organizácií, federálne centrum zriadené zákonom z roku 1998, Belgicko) – výmena informácií a vzájomné poskytovanie odborných príspevkov, výmena odborných publikácií, poradenstvo;
- **FECRIS** (Európska federácia výskumných a informačných centier o sektách), ÚVŠC je od roku 2000 členom-korešpondentom – organizačná a administratívna súčinnosť na báze členstva (i s jednotlivými členskými organizáciami FECRIS,

keďže FECRIS zastrešuje 53 asociácií z 26 krajín Európy a 4 mimoeurópskych krajín – USA, Izrael, Austrália, Argentína), konzultácie a výmena informácií o novej religiozite v špeciálnom internetovom fóre;

- **INFORM** (nezávislá inštitúcia zriadená s finančnou podporou britského ministerstva vnútra ako aj mainstreamových cirkví, ktorá sa venuje štúdiu novej religiozity, Londýn, Veľká Británia) – výmena informácií a odborných materiálov;
- **ISSR** (Medzinárodná spoločnosť sociológie náboženstiev) – výmena informácií;
- **ISORECEA** (Združenie pre medzinárodné štúdium náboženstva vo východnej a strednej Európe, medzinárodná organizácia s individuálnym členstvom) – účasť na podujatiach organizovaných ISORECEA, výmena informácií o stave religiozity v SR;
- **Direction de l'architecture et du patrimoine** (Sekcia architektúry a kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry a komunikácie Francúzskej republiky) – výmena informácií, odborných materiálov, recipročná účasť na podujatiach (Sylvie Grenetová);
- **Universitair Centrum Sint-Ignatius** (Univerzitné centrum sv. Ignáca, Antverpy, Belgicko) – výmena informácií, konzultácie;
- **Jesuit Centre for Faith and Justice** (Jezuitské centrum pre vieru a spravodlivosť, Dublin, Írsko) – výmena informácií, tlačovín;
- **Social Justice and Social Change Research Centre** (Výskumné centrum sociálnej spravodlivosti a sociálnej zmeny, Sydney, Austrália) – výmena informácií a odborných materiálov, vzájomné poskytovanie odborných príspevkov, prísľub stáže v centre pre pracovníka ÚVŠC.

Všetky záväzky plynúce z nášho členstva v medzinárodných organizáciách si riadne plníme, keďže naša účasť v nich je pre ÚVŠC prínosom:

- Spoločnosť pro církevní právo, Praha,
- FECRIS (Európska federácia výskumných a informačných centier o sektárstve),
- ISSR/SISR (Medzinárodná spoločnosť pre štúdium náboženstiev),
- ISORECEA (Združenie pre medzinárodný výskum náboženstiev v strednej a východnej Európe),
- ISA (Medzinárodná sociologická asociácia).

Z hľadiska získavania nových informácií a skúseností, nadväzovania a rozvíjania kontaktov ako aj prezentácie našich poznatkov a výsledkov výskumu je relevantná účasť zástupcov ÚVŠC na odborných podujatiach v SR i v zahraničí:

- odborný seminár na tému *Chápanie smrti a zomierania v rôznych náboženstvách: v kresťanstve, judaizme, islame a ostatných*, v Detskom hospici Plamienok v Bratislave 24. 1. 2008;
- stretnutie expertov a zasadnutie Riadiaceho výboru siete *EuReSIS* v Louvain (Belgicko) 8. – 11. 5. 2008; aktívna účasť – odborná prednáška „Informal Relations between National Administrations“ v rámci „Public meeting of experts“ a práca v riadiacom výbore;
- multikultúrny večer *Tolerantní, netolerantní – islam a my*, ktorý usporiadalo OZ Človek v ohrození v rámci Roka interkultúrneho dialógu 22. 5. 2008 v Bratislave;
- 3. medzinárodná konferencia *Sociology and Law*, ktorú usporiadala Juhozápadná univerzita Neofita Rilského v Blagoevgrade (Bulharsko) v dňoch 29. – 31. 5. 2008: na konferencii sa aktívne zúčastnili dve zástupkyne ÚVŠC s dvomi prednáškami

(O ľudských právach, náboženstve, hodnotách a moci v období relativizmu a Religiozita na Slovensku a hodnoty postmodernizmu);

- *First ISA Forum of Sociology – Sociological Research and Public Debate* v Barcelone (Španielsko) 5. – 8. 9. 2008; prednáška „Divergencies in the Development of State-Church Relations in Slovakia and Czechia after the Separation of Czechoslovakia“ v rámci sekcie č. 8;
- konferencia *Religion: Problem of Promise? The Role of Religion in the Integration of Europe* v dňoch 10. – 12. 9. 2008 v Košiciach; aktívna účasť dvoch zástupkýň ÚVŠC – odborné prednášky „Temptation in the Desert. Troubles with State Neutrality“ a „Náboženský extrémizmus ako politický fenomén“.

Veľkým prínosom pre zvýšenie informovanosti odbornej verejnosti v SR boli aj v roku 2008 návštevy zahraničných expertov spojené s prednáškami, prípadne ich aktívna účasť na odborných podujatiach ÚVŠC alebo participácia na edičných projektoch ústavu (Ročenka ÚVŠC 2007, Ženy a náboženstvá II, Clara pacta – boni amici). Cieľom týchto projektov bolo odpovedať na aktuálne čiastkové otázky týkajúce sa hlavných strategických úloh, ktoré v súčasnosti SR rieši: náboženstvo, spiritualita, cirkevné právo, konfesné právo, sociológia a filozofia náboženstva, multikulturalita atď. V roku 2008 sme na pôde ÚVŠC prijali niekoľko zahraničných návštev: delegáciu výskumných pracovníkov z nášho partnerského Ústavu pre výskum cirkví v Tampere (Fínsko); Christiana Monneta a Sylviu Grenetovú z oddelenia etnológie MK Francúzskej republiky a i.

Náklady: 727 tis. Sk

ANALÝZA VZŤAHOV ŠTÁTU A CIRKVI

Špecifikácia činnosti:

Ide o základný a aplikovaný výskum, zameraný na vývoj vzťahov štátu a cirkví v SR a vo svete, najmä v oblasti registrácie cirkví a náboženských spoločností ako špecifického nástroja štátov pri uplatňovaní cirkevnej politiky, ako aj ekonomického zabezpečenia cirkví a ich činnosti, najmä v súvislosti s ich podporou zo štátneho rozpočtu. Odborné výstupy venované variantom cirkevnej politiky v SR, v európskych krajinách a vo svete by mali slúžiť ako podklad pre výkon štátnej cirkevnej politiky v SR.

V roku 2008 sme realizovali úlohy spojené s týmito témami odbornej činnosti:

Vzťah štátu a cirkví

Výskum zameraný na právne, politické, bezpečnostné, spoločenské aspekty vzťahu štátu a cirkví v SR a vo svete. Na základe anotácií správ z vybratých monitorovaných periodík zostavili sme prehľad najdôležitejších cirkevnopolitických udalostí z rôznych aspektov štátno-cirkevných vzťahov. Prehľad je stálou ťažiskovou súčasťou ústavnej ročenky a vyhľadávaným zdrojom informácií pre laikov i odborníkov so záujmom o predmetnú problematiku. Reflexia pôsobenia registrovaných cirkví a náboženských spoločností najmä v SR, skúmanie špecifických aspektov náboženskej slobody – podľa aktuálnych potrieb zriaďovateľa; získavanie relevantných informácií pre posudzovanie verejných úloh náboženstiev a pre vytváranie právnych rámcov pôsobenia náboženstiev v spoločnosti. Zvláštna pozornosť je venovaná zmluvným dokumentom medzi SR a registrovanými cirkvami a NS a Svätou stolicou po roku 2000.

Dôležitým prameňom nových poznatkov a skúseností v oblasti výskumu vzťahov štátu a cirkví je jednak organizovanie vlastných odborných podujatí a jednak účasť odborných pracovníkov na súvisiacich odborných podujatiach iných inštitúcií.

Pracovníci ÚVŠC sa aktívne zúčastňovali na relevantných zahraničných a domácich podujatiach venovaných otázkam vzťahov štátu a cirkví (nasleduje stručná rekapitulácia vybratých podujatí, bližšie o nich pozri v časti *Odborná spolupráca*):

- stretnutie expertov a zasadnutie Riadiaceho výboru siete *EuReSIS*, máj 2008, Louvain (Belgicko),
- 3. medzinárodná konferencia *Sociology and Law*, máj 2008, Blagoevgrad (Bulharsko),
- *First ISA Forum of Sociology – Sociological Research and Public Debate*, september 2008, Barcelona (Španielsko),
- konferencia *Religion: Problem of Promise? The Role of Religion in the Integration of Europe*, september 2008, Košice.

Vzťahy štátu a cirkví v Európe – súčasné otázky a trendy na začiatku 21. storočia

Ide o prioritný projekt – nadväzujúci na rovnomennú medzinárodnú odbornú konferenciu, ktorú v roku 2007 usporiadalo MK SR v spolupráci s ÚVŠC – vydanie publikácie (a zabezpečenie súvisiacich prác), zborníka prednášok odborníkov, ktorí sa aktívne zúčastnili konferencie, v slovenskom a anglickom jazyku. Publikácia má byť svojím zameraním na problematiku legislatívnej úpravy štátno-cirkevných vzťahov, dodržiavania náboženskej slobody, medzináboženského dialógu a islamu v Európe súčasťou podkladových materiálov pre kompetentných pri rozhodovaní o ďalšom smerovaní cirkevnej politiky v SR a jej konkrétnych vyjadrení nielen v právnych predpisoch. Cieľom projektu je získať poznatky a čerpať zo skúseností odborníkov v oblasti štátno-cirkevných vzťahov, konfesného práva a ľudskoprávnej problematiky z iných krajín pre aplikáciu v rámci vývoja štátnej cirkevnej politiky SR; porovnať status náboženských menšín vo vybraných krajinách a vzťah väčšiny k nim; získať poznatky z praktického napomáhania a priebehu medzináboženského dialógu v Európe pre aplikáciu v praxi v SR, a v neposlednom rade vytvoriť databázu zúčastnených zahraničných odborníkov pre oblasť konfesného práva, medzináboženského dialógu a riešenia problematiky náboženského extrémizmu, ktorá by slúžila pre konzultačnú činnosť slovenským odborníkom. Publikácia vyšla v dvoch zväzkoch: slovenská verzia príspevkov pod titulom *Vzťahy štátu a cirkví v Európe – súčasné otázky a trendy na začiatku 21. storočia* a anglická verzia s názvom *State-Church Relations in Europe – Contemporary Issues and Trends at the Beginning of the 21st Century*.

Clara pacta – boni amici

Témou tohto prioritného projektu a rovnomenného zborníka sú zmluvné vzťahy medzi štátom ako inštitúciou a cirkvami a náboženskými spoločnosťami, so zameraním najmä na slovenskú realitu v porovnaní so situáciou ďalších štátov. Projekt rieši aj otázky interakcie rôznych právnych systémov, európskeho práva, medzinárodného práva, vnútroštátneho práva a kánonického práva. Pôjde o rozsiahlejšiu publikáciu, ktorej ambíciou je stať sa základnou nosnou literatúrou na Slovensku v oblasti zmluvných vzťahov medzi štátom a cirkvami a náboženskými spoločnosťami. V roku 2008 sa realizovala prípravná fáza projektu: vytypovanie a oslovenie odborníkov, špecifikácia témy, konzultácie, zber materiálu a zadávanie prekladov prvých textov.

ÚVŠC podľa aktuálnej potreby spolupracoval na poli štátno-cirkevnej problematiky s Ministerstvom kultúry SR a ďalšími ÚOŠS. Na vyžiadanie vypracúval odborné posudky a stanoviská pre ÚOŠS, najmä pre zriaďovateľa – MK SR, ďalej pre MV SR (posudzovanie žiadostí o registráciu občianskych združení zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov), pre MZV SR a i. ÚVŠC pokračoval v budovaní databázy slovenských právnych noriem (v rámci rôznych rezortov), ktoré sa týkajú pôsobenia cirkví a náboženských spoločností v SR.

ÚVŠC v roku 2008 participoval na medzinárodných projektoch:

EUREL – Sociological and Legal Data on Religions in Europe, vedie Francis Messner, Société, Droit et Religion en Europe, CNRS Strasbourg;

Человек вчера и сегодня: междудисциплинарные исследования, vedie Maria S. Kiseleva, Sekcia metodológie medziodborových št di  človeka, Akadémia vied Ruskej federacie;

EuReSIS Net – European Studies on Religion and State Interaction, Erasmus Themating Network „Religion and State“, vedie Nikos Maghioros, Aristotle University of Thessaloniki,

Islamic Education in Europe – the Austrian Model (Islamsk  vzdelávanie v Európe – rak usky model), Viedensk  univerzita, Rakúsko.

Náklady: 1 453 tis. Sk

Kr tkodob  činnosť

EDIČN  ČINNOSŤ

V roku 2008 ÚVŠC vydal (zostavil, redakčne spracoval, vrátane prekladov) a zadal do tlače 5 publikácií (3 v rámci prioritných projektov, 2 boli financované z bežných prostriedkov organizácie). Okrem toho sme zabezpečili dotlač našej publikácie Cis rovo cisárovi. Grafick  spracovanie a tlač všetkých publikácií bola zadan  dodávateľskému subjektu, vybrat mu na základe prieskumu trhu (podprahov  metóda s niŹšou cenou), ktor  uskutočnujeme kaŹd  rok v januári.

Publikácie sa bezodplatne poskytujú v minimálnom rozsahu zahraničn m hosťom a zahraničn m inŹtit ci m ako propagácia práce ústavu, alebo formou recenzných výtlačkov, v zásade sú vŹak určen  na predaj za ceny stanoven  cenovou komisiou ÚVŠC. Priemern  návratnosť v roku 2008 bola 45 %: napriek našej snahe určovať ceny vo v Źke stopercentnej návratnosti priamych nákladov, pri relatívne vysokých finančných nákladoch (aj v dôsledku nízkeho nákladu titulov) a reálnych marŹi kn hkupcov by bola takto stanoven  cena privysok  a z hľadiska predajnosti nereálna. Publikačnou činnosťou vŹak ÚVŠC zapl na informačn  medzeru v oblasti (menŹinovej) odbornej literatúry venovanej religiozite na naŹom trhu a aj touto formou si pln  informačn  povinnosť voči slovenskej odbornej a laickej verejnosti, čo je jedným z hlavných cieľov existencie pracoviska. T mami publikácií sa snaŹíme pokryť v súčasnosti aktuálnu (i vo forme moŹn ch podkladov pre rozhodovanie Źt tnych orgánov), resp. v slovenčine dosiať dostatočne nespracovan  oblasť výskumu religiozity.

Ponuka publikácií sa priebežne aktualizuje na webovej stránke ÚVŠC. Ponukový list publikácií spolu s objednávkovým lístkom je uverejnený na webovej stránke <http://www.duch.sk/?view=publikacie>.

Predaj sa realizuje priamo v sídle ÚVŠC, ďalej počas podujatí organizovaných ÚVŠC, ako aj na základe objednávky na dobierku alebo na faktúru (k cene kníh v takom prípade účtujeme balné vo výške 15 Sk a poštovné podľa platných cenových taríf), príp. sprostredkovane formou zmluvného komisionálneho predaja so subjektmi realizujúcimi predaj kníh v sieti vybraných kníhkupectiev (v roku 2008 sme pokračovali v spolupráci v rámci komisionálneho predaja s firmami: ZAEX, SSV v Trnave, Academia, VBH-Jonatán, Transcius v Liptovskom Mikuláši, ku ktorým v roku 2008 pribudlo Artforum). Predaj a distribúciu našich publikácií v rámci ČR zabezpečuje firma Slovenská kniha. Pracovníci ÚVŠC tiež aktívne participujú na propagácii edičných výstupov ÚVŠC (zasielanie aktuálnych ponukových listov knižniciam v SR, uverejňovanie inzerátov v tlači apod.).

Vďaka koncepcii vydávania niektorých našich publikácií v bilingválnej forme (anglicko-slovenská mutácia) rozšíril sa okruh recipientov publikovaných poznatkov a záber propagácie ÚVŠC aj v zahraničí.

V roku 2008 sme zostavili a vydali nasledovné tituly:

Ročenka Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví 2007 (M. Moravčíková – E. Valová, ed.)
Ročenka prezentuje cirkevnopolitické udalosti roka 2007 doma i vo svete, skrátenú verziu výročnej správy ústavu za rok 2007 a odborné príspevky slovenských i zahraničných expertov na aktuálne témy, ako napr.: náboženstvo a politika; problém hodnotových zmien v súčasnej spoločnosti; konfesiónálne školstvo na Slovensku; právne postavenie cirkví v školstve, resp. v oblasti pracovného práva; ruská náboženská filozofia a západoeurópska fenomenológia; islamský terorizmus a problémy regionálnej bezpečnosti; Medzinárodný islamský výbor; aktivity MINAB vo Veľkej Británii a ďalšie.

Ženy a náboženstvá 2 – Women and Religions 2 (M. Moravčíková – L. Grešková, eds.)
Druhý zväzok projektu ponúka analýzu postavenia žien v jednotlivých náboženstvách a súčasné trendy v zmene ich postavenia v rôznych tradíciách. Oba zväzky horizontálne rozširujú diskusiu o postavení žien v hlavných náboženských tradíciách hinduizmu, buddhizmu, judaizmu, kresťanstva a islamu, nevynímajúc africké, afroamerické, šintoistické či bahájske náboženské tradície. Vertikálne prepájajú históriu so súčasnosťou. Výskum o ženách často vychádza z deskripcie; feministické analýzy zase stavajú vzťah ženy a náboženstva do kritickej pozície: oba prístupy, opis a kritika, vytvárajú želaný súlad. Slov.ensko-anglická mutácia.

State-Church Relations in Europe – Contemporary Issues and Trends at the Beginning of the 21st Century (Lucia Grešková, Ed.)

The key topic of this book, in attendance of relevant experts from Slovakia and some representative member states of the Council of Europe, as well as from other countries, is the discussion about the character of modern democratic society, relating also the respect for human rights, including freedom of conscience and religion, and resulting in the accent on the best arrangement of the mutual relationship between state and churches and religious societies. The conference papers focus two thematic spheres: 1) religious freedom and the legal systems of EU-states and other selected countries (religious minorities, religion and human rights); 2) Encounter of religions (religion in dialogue and religion in conflict, Islam in Europe. Anglická verzia.

Vzťahy štátu a cirkví v Európe – Súčasné otázky a trendy na začiatku 21. storočia (Lucia Grešková, ed.)

Zborník obsahuje 42 príspevkov z rovnomennej medzinárodnej konferencie, ktorej nosnou témou, za účasti relevantných expertov zo SR, vybraných členských štátov Rady Európy, prípadne aj z ďalších krajín, bola odborná diskusia o charaktere modernej demokratickej spoločnosti, nemysliteľného bez rešpektovania ľudských práv, vrátane slobody svedomia a náboženskej slobody, a z toho prameniari dôraz na optimálne usporiadanie vzájomného vzťahu medzi štátom a cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Príspevky sú zamerané na dva tematické okruhy: 1) náboženská sloboda a právne systémy štátov RE a ďalších vybraných krajín (náboženské menšiny, náboženstvo a ľudské práva); 2) stretávanie náboženstiev (náboženstvo v dialógu a náboženstvo v konflikte, islam v Európe).

Model financovania Katolíckej cirkvi na Slovensku (Martin Šabo)

Publikácia porovnáva štátno-cirkevné vzťahy, cirkevné politiky štátov, konfesijné právo a modely ekonomického zabezpečenia cirkví vo vybraných krajinách. Ponúka pohľad na riešenie problematiky financovania cirkví v krajinách euroatlantického priestoru. Ťažisková časť práce sa zaoberá vývojom vzťahov štátnej moci a Katolíckej cirkvi v oblasti jej hospodárskeho zabezpečenia na území Slovenska.

Náklady na edičnú činnosť: 341,8 tis Sk

Tabuľka č. 4.2

Vybrané výkonové ukazovatele za rok 2008 a porovnanie s rokom 2007

Ukazovateľ	2007	2008	Index (2/1)
a	1	2	3
výnosy celkom	5217	3876	0,74
prevádzkové dotácie	4998	3594	0,72
tržby z predaja výr. a služieb	54	97	1,80
ostatné výnosy	163	185	1,13
Náklady na hlavnú činnosť	4645	3874	0,83
spotrebované nákupy	162	232	1,43
služby	1922	892	0,46
osobné náklady	2484	2557	1,03
dane a poplatky	12	11	0,92
ostatné náklady	22	18	0,82
odpisy	43	31	0,72
tvorba zák. rezerv		133	
Hospodársky výsledok	571	2	

5. Rozpočet organizácie

V rámci bežného transferu boli organizácii schválené finančné prostriedky vo výške 3 718 tis. Sk, po úprave 3 976 tis. Sk, v tom: účelovo určené finančné prostriedky na vydanie edičných titulov a na zorganizovanie medzinárodnej konferencie vo výške 295 tis. Sk.

Tabuľka č. 5.1

v tis. Sk

	Ukazovateľ	Skutočnosť 2007	Schválený rozpočet 2008	Upravený rozpočet 2008	Skutočnosť 2008	Z toho z transferu	% čerpania 4:3
a	b	1	2	3	4	5	6
B e ž n ý t r a n s f e r	Výnosy spolu (6..)	5216	3778	4036	3876	3594	
	Z toho:						
	Prevádzková dotácia (691) (681,682)	4998	3718	3976	3625	3594	
	Tržby za predaj (601+602)	55	60	60	98		
	Z toho						
	Tržby z prenájmu						
	Iné ostatné výnosy a tržby (649 + 651,652)	163			153		
	Náklady spolu (5..)	4645	3778	4036	3874	3594	95,99%
	Z toho:						
	Spotrebované nákupy (50)	162	156	156	232	230	148,72%
	Služby (51)	1922	832	1000	892	883	89,2%
	Z toho:						
	Reprezentačné (513)	22	18	18	17	17	94,4%
	Osobné náklady (52)	2484	2724	2814	2557	2452	90,87%
	Z toho:						
Mzdové náklady (521)	1839	1973	2063	1864	1864		
Dane a poplatky (53)	12						
Ostatné náklady (54)	22	66	66	29	29	43,94%	
Odpisy, predaný majetok, rezervy.. (55)	43	0	0	164			
Z toho:							
Odpisy N a HIM (551)	43	0	0	31			
Hospodársky výsledok (+/-)	571	0	0	2	0		
K a p i t. t r a n s f e r	Nákup NIM a HIM – spolu	33					
	Z toho menovite:						
	V rámci modernizácie Výpočtovej techniky - PC	33					

Komentár:

Hodnotenie výnosov: V porovnaní s plánovaným príjmom z tržieb z predaja publikácií vo výške 60 tis. Sk, skutočnosť činila 97 tis. Sk. Ide o nepravidelné príjmy organizácie, z ktorých výnos je možné plánovať iba odhadom.

Hodnotenie nákladov: Rozdiely s prihliadnutím na plánovaný rozpočet podľa účtovných skupín sú minimálne z dôvodu maximálnej úspornosti a hospodárnosti pri obstarávaných tovaroch a službách. Pri účtovnej skupine 50 je vykazovaná vyššia spotreba z dôvodu zariaďovania seminárnej miestnosti. Zariadenie bolo pri dodržaní maximálnej hospodárnosti zakúpené po predchádzajúcom súhlase zriaďovateľa.

Hospodársky výsledok: Hospodársky výsledok bol vyrovnaný vzhľadom na nové postupy účtovania, keď výnosy sa účtujú pri výdavkoch a vlastné zdroje príjmov sú minimálne.

Podnikateľskú činnosť organizácia nevykonáva.

Kapitálové investície na rok 2008 organizácii neboli pridelené.

6. Personálne otázky

Počet zamestnancov: Fyzický stav zamestnancov k 1. 1. 2008 bol 7 (keďže jeden odborný pracovník je uvoľnený na výkon verejnej funkcie a jedna pracovníčka čerpá od 15. 2. 2007 materskú, resp. rodičovskú dovolenku), z nich tri pracovníčky (ekonómka, mzdárka a upratovačka) sa delili o jedno systemizované miesto formou čiastočných úväzkov; od 1.7.2008 ekonómka prešla na plný úväzok. Fyzický stav k 31. 12. 2008 bol 7, priemerný prepočítaný stav zamestnancov bol 7.

Štruktúra zamestnancov: Piaty zamestnanci boli v roku 2008 zaradení ako odborní pracovníci, majú vysokoškolské vzdelanie. Ďalší traja majú stredoškolské vzdelanie. Technicko-administratívne práce sú vykonávané tromi pracovníčkami (ekonómka, mzdová účtovníčka, upratovačka). Priemerný vek zamestnancov bol 41 rokov.

Organizačná štruktúra organizácie: V roku 2008 bola organizačná štruktúra pracoviska nezmenená – rozčlenená do troch sekcií: úsek riaditeľa, sekcia pre výskum tradičnej religiozity a sekcia pre výskum netradičnej religiozity.

Aktivity na rozvoj ľudských zdrojov: ÚVŠC umožňuje ďalšie odborné vzdelávanie 2 zamestnancov, ktorí pokračujú v postgraduálnom štúdiu. V roku 2008 absolvovala 1 pracovníčka kurz anglického a jedna pracovníčka kurzy anglického a francúzskeho jazyka. Jazykové kurzy sú pre zamestnancov nevyhnutné z dôvodu prehĺbenia a oživenia nadobudnutej znalosti cudzích jazykov. V súčasnosti sme schopní plynule komunikovať v anglickom, nemeckom, ruskom a francúzskom jazyku.

Personálna činnosť bola v hodnotenom roku riadená v zmysle Zákonníka práce, ako aj príslušných interných smerníc ÚVŠC. V roku 2008 nebolo potrebné riešiť nijaké narušenia pracovnoprávných vzťahov alebo iné sťažnosti týkajúce sa pracovníkov ÚVŠC.

7. Ciele a prehľad ich plnenia

Hlavné ciele organizácie sú stanovené v súlade s poslaním ÚVŠC ako špecializovanej inštitúcie pre interdisciplinárne štúdium a analýzu vzťahov štátu a cirkví a spoločenských náboženského charakteru, ktorá svojou informačnou, dokumentačnou, analytickou, konzultačnou, ako aj prednáškovou a edičnou činnosťou plní stanovené úlohy, aktualizované v súlade s požiadavkami zriaďovateľa i potrebami spoločenskej praxe a konkretizované v jednotlivých oblastiach činnosti. Všetky hlavné priority boli v roku 2008 splnené.

8. Hodnotenie a analýza vývoja organizácie v roku 2008

Činnosť ÚVŠC v roku 2008 bola zabezpečovaná rozpočtovými prostriedkami, ktorých členenie je rozvedené v kapitole č. 5.

Popis a hodnotenie činnosti ÚVŠC v kapitolách 4 a 5 svedčí o jeho celospoločenskom poslaní ako jedinej štátnej, konfesionalne neutrálnej inštitúcie v oblasti štúdia, analýz a výskumu tradičnej a netradičnej religiozity a o jeho význame aj z hľadiska ambícií našej krajiny plne sa začleniť do európskych štruktúr (pozri Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950; čl. 6 Zmluvy o EÚ z roku 1992; čl. 13 Amsterdamskej zmluvy z roku 1997; Deklaráciu o postavení cirkví a nekonfesionalných organizácií z 2. 10. 1997; Chartu základných práv EÚ zo 7. 12. 2000; Európsku sociálnu chartu z 18. 10. 1961; Rezolúciu Európskeho parlamentu o sektách v Európe z 29. februára 1996; Odporúčanie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 1412 z roku 1999 o ilegálnych aktivitách siekt).

Vzhľadom na poslanie ÚVŠC a z neho vyplývajúci dominantne nekomerčný charakter distribúcie výstupov činnosti, predovšetkým formou všeobecne dostupných informácií (aj na báze zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám), je prirodzené, že financovanie jeho činnosti zabezpečuje štát, a ÚVŠC v podstate nemá relevantné mimorozpočtové zdroje.

Určité tržby nadobúda ÚVŠC predajom vlastných publikácií (priamym alebo komisionálnym), v roku 2007 s priemernou návratnosťou 45 %. Vydavateľská činnosť takto predstavuje prakticky jediný významnejší zdroj mimorozpočtových príjmov ÚVŠC, ale jej produkty sú súčasne aj najvýraznejším a najreprezentatívnejším odborným výstupom pracoviska.

Na základe hodnotení činnosti ÚVŠC (polročných a výročných) možno uviesť nasledovné:

1. ÚVŠC plní svoje poslanie v rozsahu zodpovedajúcom odbornému potenciálu pracoviska, technickým podmienkam i výške poskytnutého štátneho príspevku – a to i napriek neúplnému stavu pracovníkov (jeden odborný pracovník uvoľnený na výkon verejnej funkcie od konca roku 1998 a jedna odborná pracovníčka na materskej dovolenke od februára 2007), vďaka nasadeniu pracovného tímu a jeho schopnosti získať pre spoluprácu externých odborníkov doma i v zahraničí.

2. Kvalitu a odbornú úroveň sa pracovisko snaží stupňovať zlepšujúcou sa odbornou úrovňou vlastných zamestnancov, spolupracujúcich subjektov, zvyšovaním úrovne technického vybavenia pracoviska.

Pre úspešné plnenie cieľov a úloh organizácie je nevyhnutné podporovať spoluprácu so zahraničím a zabezpečiť aplikáciu získaných poznatkov v našich podmienkach. V roku 2008 sa nám vďaka MK SR podarilo vyriešiť pretrvávajúce priestorové problémy ústavu – získať do prenájmu ďalší kancelársky priestor potrebný pre pracovné stretnutia v rámci interných akcií ÚVŠC, resp. pre individuálne konzultácie s klientmi v rámci poradenstva (oddelený priestor je tu nevyhnutnosťou), ako aj pre vyriešenie problému s vhodným uskladnením našich publikácií.

9. Hlavné skupiny užívateľov výstupov organizácie

Odborné výstupy ÚVŠC – analýzy, posudky, stanoviská – sú určené predovšetkým MK SR ako zriaďovateľovi, ktorý ich ďalej využíva v rámci svojej kompetencie v problematike vzťahov štátu a cirkví. Ďalšími užívateľmi sú ostatné ÚOŠS, najmä Ministerstvo vnútra SR, Úrad vlády SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo obrany SR, Národná rada SR, Kancelária prezidenta SR a pod., Prezídium Policajného zboru, tlačové a elektronické médiá, ústredia cirkví a náboženských spoločností, inštitúcie štátneho i neštátneho sektora, univerzity, stredné a základné školy, odborná a laická verejnosť podľa aktuálnych potrieb spoločenskej praxe.

Odborné konzultácie a poradenské služby, najmä v oblasti pôsobenia nových náboženských smerov, poskytujeme bezplatne, čo využívajú predovšetkým rodičia, ale aj študenti pri písaní graduačných prác. ÚVŠC poskytuje konkrétnu a účinnú pomoc osobám, ktoré sú presvedčené o poškodení svojej osoby, blízkych alebo rodinného spoluzití niektorými náboženskými spoločenstvami, resp. manipulatívnym pôsobením v náboženskom prostredí. Usiluje sa systematicky budovať sieť spolupracovníkov z oblasti pomáhajúcich profesií, aby sa kvalitatívna úroveň tejto špecifickej služby občanom neustále zvyšovala.

Edičné projekty sú určené širokej odbornej i laickej verejnosti, bezpečnostnej komunite, religionistom, teológom, duchovným, sociológom, psychológom, politológom a ďalším odborníkmi, žurnalistom. Pravidelným, už tradičným výstupom je ústavná ročenka, ktorá obsahuje prehľad najdôležitejších cirkevnopolitických udalostí doma i v zahraničí a štúdie venujúce sa aktuálnym otázkam a rozličným aspektom skúmanej problematiky.

Informácie o poslaní, kontaktoch a aktivitách ÚVŠC možno získať na našej webovej stránke www.duch.sk.

Bratislava, dňa 13. 2. 2009

ThLic. Michaela Moravčíková
riaditeľka

Príloha: Hodnotenie činnosti a hospodárenia za rok 2008